

PIOTR MAGIER
Katedra Pedagogiki Ogólnej
w Instytucie Pedagogiki KUL

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„ANTROPOLOGIA I ANTROPOLOGICZNE PODSTAWY
W PEDAGOGICE OGÓLNEJ”
LUBLIN–DĄBROWICA, 11-14 CZERWCA 2007 ROKU

W dniach 11-14 czerwca 2007 roku w Dąbrowicy koło Lublina odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Antropologia i antropologiczne podstawy w pedagogice ogólnej”. Konferencja zorganizowana została przez pracowników Katedry Pedagogiki Ogólnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, pod patronatem Zespołu Pedagogiki Ogólnej Komitetu Badań Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Organizacja konferencji stanowiła element projektu badawczego podjętego przez Katedrę Pedagogiki Ogólnej KUL, dotyczącego określenia funkcji aksjologii w pedagogice. Punktem wyjścia dla obrad konferencyjnych była teza mówiąca o konieczności tworzenia systemu wiedzy pedagogicznej w oparciu o wiedzę antropologiczną. Założono, że określony obraz natury ludzkiej decyduje o podstawowych treściach zarówno samego procesu wychowania (celach, metodach wychowania), jak i o teorii pedagogiki. Uczestnicy konferencji starali się odpowiedzieć na następujące pytania: Kim jest człowiek? Jaka jest jego istota? Ku czemu zdąża? Jakie jest jego miejsce i rola w rzeczywistości społeczno-przyrodniczej? Nadmienić należy, iż projektowane są dalsze, cykliczne konferencje obejmujące wyżej wymieniony zakres tematyczny.

W konferencji uczestniczyło około czterdziestu naukowców z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Reprezentowane były następujące uczelnie: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Akademia Podlaska, Akademia Świętokrzyska, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II oraz Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Stalowej Woli.

Obrady prowadzone były w formie plenarnej. Przyjęta formuła obrad dopuszczała możliwość zadawania pytań prelegentom bezpośrednio po każdym wygłoszonym referacie. Po zakończeniu każdej części obrad przewidziana została dyskusja. Wystąpienia uczestników podzielone zostały na następujące grupy tematyczne:

1 – Antropologiczne podstawy pedagogiki; 2 – Antropologia pedagogiczna i kulturowa; 3 – Antropologia a aksjologia; 4 – Antropologia podstaw i dziedzin wychowania; 5 – Implikacje praktyczne personologii pedagogicznej i perspektywy.

W ramach wymienionych wyżej grup tematycznych zaprezentowane wystąpienia dotyczyły następujących zagadnień szczegółowych:

(1) Funkcji antropologii w budowaniu wiedzy (teorii) pedagogicznej. Zostały tu zaprezentowane następujące referaty: „Założenia antropologiczne przyjmowane w różnych typach dyskursów o edukacji” – prof. T. Hejnicka-Bezwińska; „Postmodernistyczna wizja człowieka. Kontekst pedagogiczny” – prof. H. Gajdamowicz; „Aksjologiczny «mechanizm» życia duchowego – studia z zakresu antropologii filozoficzno-pedagogicznej z perspektywy filozofii kultury Bogdana Nawroczyńskiego” – prof. K. Ablewicz; „Pedagogika ogólna w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie «Jaka pedagogika i dla jakiego człowieka?»” – prof. R. Leppert; „Antropologiczne konteksty intencjonalności wychowania” – dr A. Wróbel; „Antropologiczno-etyczne aspekty dalekowschodnich sztuk walki wobec problemów współczesnej pedagogiki w Polsce” – dr S. Nikitin; „Refleksja nad sposobami komunikowania wartości” – dr A. Królikowska; „Wychowanie w drodze od platońskiej idei do egzystencjalnej fenomenologii” – dr U. Morszczeńska; „Człowiek w doświadczeniu wielowymiarowej transcendencji – propozycja antropologii pedagogicznej” – dr K. Wrońska; „Antropologiczny aspekt teorii aktu i możliwości” – mgr M. Ryszkowski.

(2) Chrześcijańskiego i katolickiego rozumienia istoty człowieka. Wygłoszone tu zostały referaty: „Osoba ludzka wobec wartości w świetle chrześcijańskiego wychowania” – ks. prof. M. Rusiecki; „Teologiczny wymiar integralnego wychowania osoby w myśli Jana Pawła II” – prof. A. Rynio; „Potencjalność podmiotu wychowania w perspektywie antropologii katolickiej” – prof. J. Kostkiewicz; „*Homo patiens* w antropologii egzystencjalnej i antropologii chrześcijańskiej” – dr A. Lendzion.

(3) Wybranych kategorii antropologicznych w pedagogice i ich funkcji; zaprezentowano tu referaty: „Pojęcie godności człowieka w dyskusjach pedagogicznych, uwagi metodologiczne” – ks. prof. A. Bronk, dr M. Walczak, mgr A. Salamucha; „Osoba i wartość w pedagogice ogólnej” – ks. prof. M. Nowak; „Uczestnictwo w człowieczeństwie innego źródłem motywacji w samowychowaniu” – dr J. Horowski; „Współbrzmienie samotności i wspólnotowości w osobie a proces wychowania” – dr M. Wałęjko; „Poczucie koherencji osób osadzonych w zakładach karnych” – M. Dudek; Człowiek w sytuacji pomocy. Analiza dwóch narracji” – dr E. Siarkiewicz; „Metafora «drogi» i heurystyka «bycia w drodze» jako sposób ujmowania antropologicznych pryncypiów” – dr J. Gara.

(4) Analizy wybranych kierunków w pedagogice w aspekcie ich założeń antropologicznych. Wygłoszone zostały tutaj referaty: „Podstawy antropologiczne pedagogiki personalistycznej” – dr B. Kiereś; „Hessenowska koncepcja wychowania moralnego” – K. K. Przybycień; „Integralne wychowanie człowieka w ujęciu o. Jacka Woronieckiego” – dr J. Karczewska; „Koncepcja człowieka w «Rozrywkach dla młodzieży rzemieślniczej» Stanisława Jachowicza” – dr M. Kowalik; „Czy koncepcja pedagogiki sokratejskiej może być podstawą pedagogiki europejskiej? Rozważania w kontekście problemów antropologicznych” – dr B. Jodłowska.

(5) Treści antropologii w wybranych subdyscyplinach pedagogicznych. Tytuły referatów: „Sytuacja aksjologiczna nauczycieli w Polsce w okresie transformacji w świetle badań autobiograficznych. Porównanie pokoleniowe” – prof. W. Dróżka; „Konieczność antropologii dla pedagogiki medialnej” – ks. dr J. Miąso; „Antropologiczne podstawy edukacji zdrowotnej” – dr B. Wolny; „Antropologiczne podstawy w pedagogice ogólnej na Białorusi” – dr E. Konovaluk; „Wychowanie we współczesnej rodzinie polskiej” – dr A. Kieszkowska; „Odkrywanie wartości uczenia się przez studentów miasta przygranicznego” – dr M. Olejarz.

Pedagogika ogólna, określona jako dyscyplina prowadząca badania metaprzmiotowe (a więc na wysokim stopniu ogólności, z cechującą ją postawą krytyczną), może służyć jako teoretyczna płaszczyzna dyskusji i porozumienia w aspekcie podstawowych dla pedagogiki problemów. Niewątpliwie bazowe problemy pedagogiki dotyczą zarówno treści antropologicznych, jak i aksjologicznych. W tym kontekście Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Antropologia i antropologiczne podstawy w pedagogice ogólnej” stanowi element wspomnianego krytycznego, ale i rozumiejącego namysłu nad zagadnieniami funkcji antropologii w konstruowaniu wiedzy pedagogicznej; jej znaczenie polega na stworzeniu możliwości dla prezentacji badań nad antropologicznymi przestankami pedagogiki prowadzonych w Polsce.

Prezentowane referaty, jak również treść dyskusji wskazywały na dwa sposoby rozwiązania problemu relacji pedagogika–antropologia (filozoficzna, kulturowa). Według pierwszej propozycji istotne wydaje się przyjęcie określonego obrazu człowieka (osoby) dla stworzenia koherentnego, funkcjonalnego (w sensie praktycznym – wychowawczym) i prawdziwego (adekwatnego) systemu wiedzy pedagogicznej; według drugiej istotne wydają się analizy metaprzmiotowe, mające za przedmiot bądź określone pojęcia i tezy, bądź koncepcje antropologiczne i ich krytyczną ocenę treściową i metodologiczną.

Dopełnieniem analiz na poziomie ogólnym były referaty dotyczące zagadnień szczegółowych w zakresie antropologicznych aspektów edukacji, w odniesieniu do kontekstów: kulturowych, narodowościowych, społecznych. Poruszano problemy: edukacji w warunkach kulturowo-społecznych Białorusi, specyfiki edukacyjnej społeczności przygranicznych, społeczności osób osadzonych w zakładach karnych, jak i grupy zawodowej nauczycieli.